

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

**Ефективна
ЕКОНОМІКА**

Дніпропетровський державний
аграрно-економічний університет

Переглянути у форматі pdf

О. В. Ситник

АНАЛІЗ ОСНОВНИХ СКЛАДОВИХ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ МАШИНОБУДІВНОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

№ 11, 2015 [Назад](#) [Головна](#)

УДК 330.322:339.727:621.01

*О. В. Ситник,
старший викладач кафедри фінансів та кредиту,
Приватний вищий навчальний заклад «Міжнародний університет фінансів»*

АНАЛІЗ ОСНОВНИХ СКЛАДОВИХ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ МАШИНОБУДІВНОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

*О. V. Sitnik,
senior teacher of department of finances and credit,
Private higher educational establishment «International University of Finance»*

ANALYSIS OF THE MAIN COMPONENTS OF INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF UKRAINE MACHINE-BUILDING COMPLEX

В статті проаналізовано передкризовий стан інвестиційної привабливості машинобудівної галузі України. Досліджено основні параметри оцінки інвестиційної привабливості підприємств, що використовуються в світовій практиці. Визначено та проаналізовано вплив основних параметрів інвестиційної привабливості машинобудівного комплексу України.

The article analyzes the pre-crisis state of the engineering industry investment attractiveness of Ukraine. The basic parameters of the investment attractiveness of enterprises used in the world. Defined and analyzed the influence of the main parameters of the investment attractiveness of engineering complex of Ukraine.

Ключові слова: машинобудівна галузь, параметри інвестиційної привабливості підприємства, конкуренція, обсяг реалізованої продукції машинобудування України, фінансові результати підприємств галузі до оподаткування, виробничий потенціал підприємств машинобудівної галузі в Україні, інвестиційна активність підприємств галузі, трудовий потенціал підприємств машинобудування в Україні, обсяг експорту та імпорту продукції машинобудування.

Keywords: engineering industry, the parameters of investment attractiveness, competition, volume of sales engineering Ukraine, the financial results of the industry-tax the production potential of the machine-building industry in Ukraine, investment activity of the industry, the employment potential of engineering in Ukraine, the volume of exports and imports engineering products.

Постановка проблеми. В сучасній науково-періодичній літературі існує безліч робіт, що присвячені дослідженню інвестиційної привабливості машинобудівної галузі України, але кожен автор встановлює свої, авторські параметри інвестиційної привабливості галузі. Але на жаль, не існує єдиної точки зору на дану проблематику.

Метою статті є оцінка сучасного стану інвестиційної привабливості машинобудівного комплексу України ґрунтуючись на особливостях галузі.

Актуальність. У структурі промисловості України найбільшу питому вагу мають галузі важкої індустрії, особливо машинобудування, чорна металургія та вугільна промисловість. Важка промисловість формує понад 80% загальної вартості реалізованої продукції промисловості зокрема на машинобудування припадає 12–14 % [1]. Розвиток машинобудування, завдяки підвищенню інвестиційної привабливості, це основа науково-технічного прогресу у всіх галузях народного господарства, значна підтримка конкурентоспроможності країни.

В даний час інвестиційна привабливість багатьох вітчизняних підприємств машинобудівного комплексу знаходиться на низькому рівні. Застосовувана політика короткострокової реструктуризації, яку проводять більшість підприємств, включаючи короткострокові швидкоокупні інвестиції, вкладення в придбання устаткування, часткові удосконалення технологій тощо, як правило, у зв'язку з жорсткими фінансовими обмеженнями, не призводять до досягнення мети стійкого конкурентоздатного розвитку на достатньо тривалу перспективу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Діяльність машинобудівного комплексу України оцінювали у своїх працях такі вітчизняні науковці, як: Я. Гукова, О. Дмитрашко, В. Іванишин, В. Кім, М. Макаренко, Д. Малащук, В. Ольшевський, О. Романко, О. Савинов, Н. Тарасова, В. Довбня, В. Третьяков, Н. Шандрова, В. Шандра, О. Шапуров, В. Яковенко, В. Ситай та О. Дальніченко [1].

На жаль, дослідження основних складових інвестиційної привабливості машинобудівних підприємств залишилися не вирішеними.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. В наукових роботах вітчизняних науковців, економістів наведено безліч параметрів інвестиційної привабливості галузі, але не наведено жодного з орієнтуванням та врахуванням специфіки світових рейтингів, саме усуненню цього недоліку і присвячена дана стаття.

Вклад основного матеріалу. Машинобудівний комплекс України - це сукупність взаємопов'язаних галузей машинобудування, які задовольняють потреби економіки в машинах, устаткуванні, приладах, транспортних засобах, послугах з їх технічного обслуговування і ремонту, в тому числі, населення у технічних засобах господарського і культурно-побутового призначення та інших товарів широкого вжитку.

У промисловості економічно розвинутих країн на машинобудування, як правило, припадає 25–40 % вартості виробленої промислової продукції. Недостатній розвиток машинобудування в країні навіть з високими показниками розвитку інших промислових виробництв - структурний недолік [4].

В світовій практиці основними параметрами для оцінки інвестиційної привабливості галузі використовують наступні показники: параметри досліджуваного ринку; рівень конкуренції; бар'єри входження в галузь; бар'єри виходу підприємства з галузі; взаємовідносини з постачальниками; технологічні фактори; соціальні фактори.

Для аналізу складових інвестиційної привабливості машинобудівної галузі України ми пропонуємо використати наступну систему показників: обсяг реалізованої продукції машинобудування України; фінансові результати підприємств галузі до оподаткування; виробничий потенціал підприємств машинобудівної галузі в Україні; інвестиційна активність підприємств галузі; трудовий потенціал підприємств машинобудування в Україні; обсяг експорту та імпорту продукції машинобудування.

Отже, дослідження основних складових інвестиційної привабливості галузі машинобудування України розпочнемо з аналізу обсягу реалізованої продукції підприємствами галузі. Дану динаміку зображено на рис. 1.

Отже, наведені вище дані свідчать, проте що, з 2005–2006 рр. обсяг реалізованої продукції машинобудування становив майже 12,6 % від загальної кількості реалізованої продукції промисловості України. В 2007 р. ситуація в сфері машинобудування покращується, і реалізовується найбільша кількість виготовленої

продукції, яка становила 98339,9 млн. грн., і це майже 14% від загального обсягу продукції промисловості. Тоді як в 2010р. ми спостерігаємо різке зниження попиту на продукцію машинобудування, і це нажаль становило лише 10% від загального обсягу промисловості України.

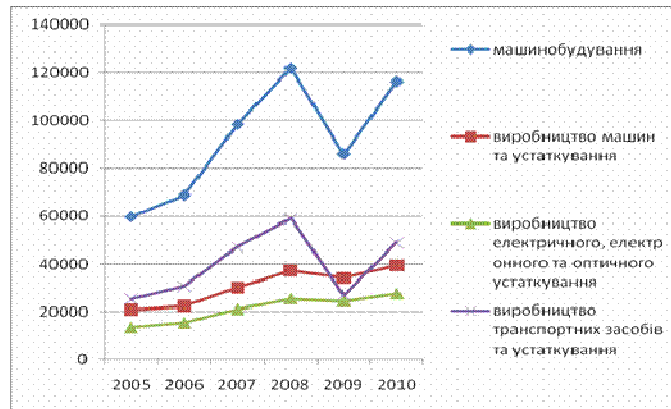

Рис. 1. Обсяг реалізованої продукції машинобудування України за 2005-2010 рр.

Так, з 2005-2006 обсяг реалізованої продукції даної сфери машинобудування складав в середньому 5,5% від загального обсягу промисловості України, 2007-2008 рр. спостерігається зростання попиту і обсяг реалізованої продукції сягає майже 7% , тоді як 2009-2010 рр. свідчить про погіршення загальної ситуації в промисловості і відповідно зниження попиту на продукцію з виготовлення транспортних засобів, який сягає лише 3,4% і 4,5% відповідно.

Згідно проведеного дослідження найменшим попитом користується продукція сфери виробництва електричного, електронного та оптичного устаткування. З 2005-2009 рр. обсяг реалізованої продукції даної сфери машинобудування не перевищував 3% від загального обсягу промисловості, а 2010р. показав найгірші результати, за якими обсяг реалізованої продукції впав до 2,6% від загального обсягу промисловості.

Фінансові результати підприємств займають досить вагому частку в оцінці інвестиційної привабливості галузі машинобудування України. Динаміка фінансових результатів до оподаткування підприємств машинобудування України зображено на рис. 2.

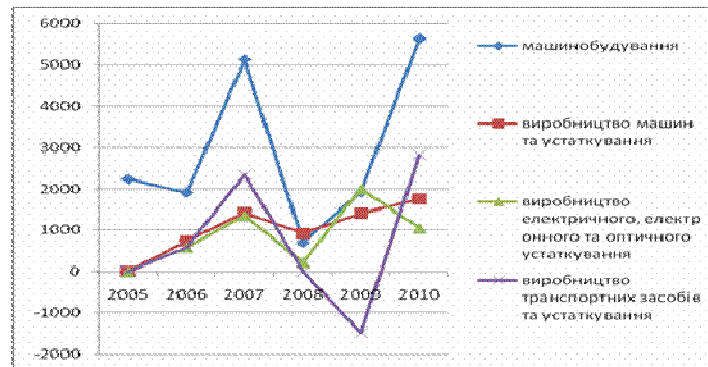

Рис. 2. Динаміка отримання фінансових результатів підприємствами машинобудівної галузі України за 2005-2010 рр.

Згідно рис. 3, в 2005 р. підприємства машинобудування отримали прибутку в розмірі 2238,5 млн.грн., але в 2006р. спостерігаємо зниження розміру отримання прибутків до 1916,9 млн. грн., що на 321,6 млн.грн. менше від попереднього року, 2007 р. свідчить про покращення ситуації в галузі і фінансові результати підприємств сягають 5127,5 млн.грн., що 3210,6 млн. грн. більше в порівнянні з 2006р. Але в 2008р. підприємства машинобудівної галузі фінансові результати отримали лише в розмірі 704,6 млн.грн., оскільки сфера виробництва транспортних засобів та устаткування закінчила рік зі збитком в 438,7 млн. грн., 2009 р. свідчить про покращення ситуації в сфері машинобудування і фінансові результати підприємств досягають 1921,1 млн. грн., тоді як 2010 р. стабілізує ситуацію в галузі і підприємства в кінці року отримують прибуток в розмірі 5638,9 млн. грн., що на 3717,8 млн. грн. більше від 2009 року.

Отримання прибутку є кінцевою метою будь-якого підприємства, і підприємця, але на жаль не завжди отримані фінансові результати свідчать про прибуткову діяльність підприємства. Динаміка отримання прибутку підприємствами машинобудівної галузі України з 2005-2010 рр. зображено на рис. 3.

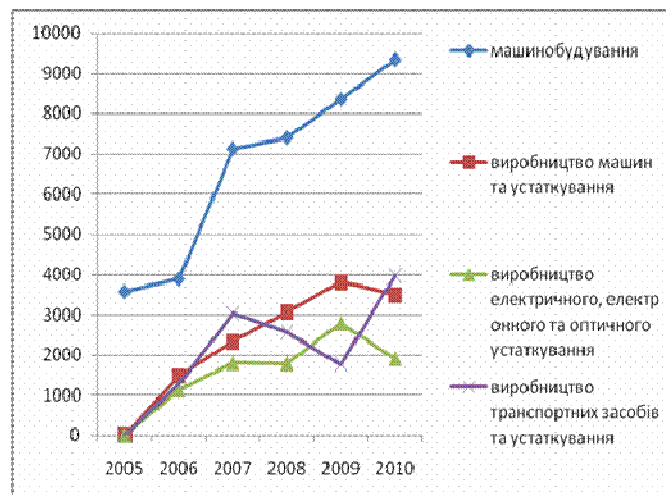

Рис. 3. Динаміка отримання прибутку підприємствами машинобудівної галузі України з 2005-2010 рр.

Згідно рис. 3 в 2005-2006 рр. 67% підприємств машинобудівної галузі отримали прибуток в розмірі 3851,8 млн. грн. і 3895,1 млн. грн. відповідно, в 2007 р. відсоток прибуткових підприємств машинобудівної галузі досяг 70%, але в продовж 2008-2010 рр. ситуація в галузі погіршувалася і в середньому тільки 62% підприємств отримували прибуток. За результатами дослідження можемо зробити висновок, що найменший розмір прибутку отримувала сфера виробництва електричного, електронного та оптичного устаткування.

Наступний показник який формує оцінку інвестиційної привабливості машинобудівної галузі України є обсяг експорту продукції підприємств даної галузі. Загальний обсяг експорту продукції машинобудування України з 2005-2011 рр. зображено на рис. 4.

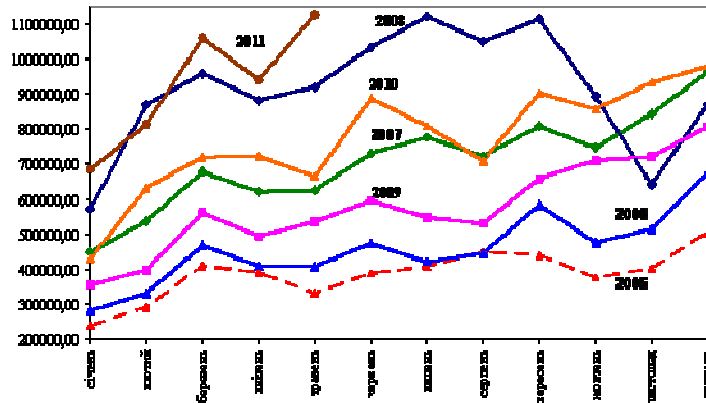

Рис. 4. Динаміка експорту продукції машинобудування України з 2005-2011 рр.

Рис. 4 демонструє що в 2005-2006 рр. попит за кордоном на продукцію машинобудування України досить низький особливо на початку року, тоді як ситуація покращується в 2007-2008 рр. обсяги експорту досягають максимуму, але в 2009-2010 р. спостерігаємо різке скорочення експорту продукції, тоді як в I кварталі 2011 р. спостерігаємо зростання обсягу експорту продукції машинобудування України до 67 млн. грн. [12].

Наступним показником, що формує інвестиційну привабливість машинобудування України є обсяг імпорту продукції досліджуваної галузі промисловості.

Динаміку обсягу імпорту продукції машинобудування України за 2005-2010 рр. зображено на рис. 5.

Згідно наведеного нижче рис. 5 можемо зазначити перевищення обсягу імпорту над обсягом експорту продукції машинобудування в Україні. В 2005 р. обсяг імпорту продукції машинобудування склав 36141094,96 тис. дол. США, найбільший відсоток в структурі імпорту даної галузі промисловості займає механічне обладнання (18%).

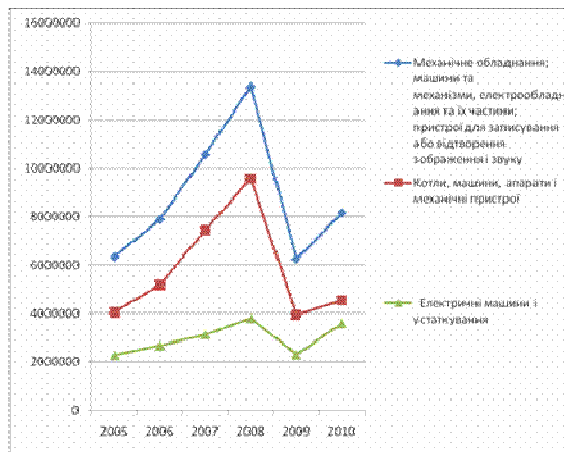

Рис. 5. Динаміка обсягу імпорту продукції машинобудування України за 2005-2010 рр.

В 2006-2007 р. обсяг імпорту зріс на 24% в порівнянні з попереднім роком, і найбільшу частку в загальному обсязі також зайняло механічне обладнання (17,5%), тоді як в 2008-2009 рр. частка механічного обладнання зменшилася на 13,8%, і в 2010 обсяг імпорту становив 60739969,3 тис. дол. США, що на 13,3% більше від попередніх років.

Протягом останніх років обсяги зростання галузевої продукції машинобудування вдвічі перевищили показники приросту промислової продукції в цілому. Так, у 2006 продукція машинобудування зростає на 11,8% проти 6,2% промислової продукції, у 2007 ці показники становили 28,6% проти 10,2%. В I півріччі 2008 року ця позитивна тенденція продовжується [9].

До того ж, у січні-серпні 2008 року машинобудівна галузь забезпечила більше половини загального приросту промисловості - 3,5%. Збільшення обсягів виробництва машин та устаткування (на 14,3%) є наслідком динамічного розширення попиту з боку вітчизняних та іноземних підприємств, а також підвищення конкурентоспроможності продукції. Зростання виробництва у галузі супроводжувалося також суттєвим збільшенням виробництва транспортних засобів та устаткування (на 37,4%), зокрема, легкових автомобілів (на 34,7%) та автобусів (37,9%) [4].

Висновки. Грунтуючись на результатах проведеного дослідження, можемо стверджувати, що через відсутність фінансових ресурсів не дозволяє запроваджувати радикальні інноваційні зміни та здійснити необхідну технологічну перебудову. Враховуючи кризову ситуацію в економіці, значного приросту інвестицій у технологічне переозброєння машинобудівних підприємств очікувати не доводиться.

Також згідно отриманих результатів, спостерігається щорічне падіння об'ємів випуску продукції вітчизняними корпораціями в середньому на 2,8 тис. од., а по акціонерному сектору загалом на 9,9 тис. од., що є негативною тенденцією, яка призводить до деградації зазначеної сфери машинобудування з відповідними наслідками для всіх видів економічної діяльності держави.

Отже, інвестиційна привабливість підприємств машинобудівної галузі в умовах кризи полягає передусім у здатності підприємства своєчасно та конструктивно реагувати на зміни, що загрожують його функціонуванню, намагатися застосовувати інноваційні технології, щоб забезпечити ефективну діяльність навіть в умовах кризи.

Перспективи використання результатів дослідження. Цінністю отриманих результатів дослідження є визначення основних параметрів інвестиційної привабливості машинобудівної галузі України, згідно різних рейтингів, що дозволить їх конкретизувати та розширити.

Література.

1. Андріонов Ю.О. Сутність поняття «інвестиційний потенціал машинобудівного підприємства» і фактори, які на нього впливають // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – №3. – С. 17–19.
2. Горюв О.А. Стан інвестиційної привабливості металургійних підприємств // Інвестиції: практика та досвід. – 2007. – №8. – С. 19–23.
3. Гуков Я. Проблеми вітчизняного сільгоспмашинобудування та шляхи їх вирішення – думка науковця // Техніка АПК. – 2006. – №5. – С. 12.
4. Карачина Н.П. Машинобудування України: сучасний стан, тенденції та перспективи розвитку за умов економічної кризи // Фінанси України. – 2007. – №9. – С. 24–27.
5. Мельникова М.В. Аспекти управління інвестиційною привабливістю в регіональному секторі економіки // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – №5. – С. 26–31.
6. Романко О.П. Чинники формування конкурентоспроможності машинобудівного підприємства // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – №3. – С. 113–125.
7. Ситніченко В. Стратегія розвитку машинобудування на основі системи збалансованих показників // Інвестиції: практика та досвід. – 2010. – №11. – С. 6–12.
8. Данилишин Б.М. Машинобудування: тенденції, проблеми, перспективи. – Ніжин: Аспект - Поліграф, 2007. – 308 с.
9. Шапуров О.О. Стан і тенденції розвитку машинобудування // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – №3. – С. 57–63.
10. Шандрова Н.В. Розробка механізму управління стійким розвитком підприємств машинобудування // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – №2 (68). – С. 101–105.
11. www.ukrstat.gov.ua – Державний комітет статистики України

12. www.ukrexport.gov.ua – Міністерство економічного розвитку і торгівлі України

References.

1. Andrianov, Y.O. (2008), "The essence of the concept of "investment potential of the machine-building enterprise" and the factors affecting it", *Aktual'ni problemy ekonomiky*, vol.3, pp. 17-19.
2. Gorov, O.A. (2007), "Stan investment attractiveness of metallurgical enterprises", *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol.8, pp.19-23.
3. Gukov, J. (2006), "Domestic agricultural machine problems and their solutions - the idea scholar", *Tekhnika APK*, vol.5, pp.12.
4. Karachyna, N.P. (2007), "Engineering Ukraine: current situation, trends and prospects of development of economic crisis Ukraine", *Finansy Ukrainy*, vol.9, pp. 24-27.
5. Melnikova, M.V. (2007), "Aspects of investment attractiveness in the regional economy", *Aktual'ni problemy ekonomiky*, vol.5, pp. 26-31.
6. Romanko, A.P. (2010), "Determinants of competitiveness of machine-building enterprise", *Aktual'ni problemy ekonomiky*, vol.3, pp.113-125.
7. Sytnichenko, V. (2010), "Engineering development strategy based on the balanced scorecard", *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol.11, pp. 6-12.
8. Danylyshyn, B.M. (2007), *Mashynobuduvannia : tendentsii, problemy, perspektyvy* [Mechanical Engineering: Trends, Problems and Prospects], Nizhyn: Aspect - Polygraph, Kyiv, Ukraine.
9. Shapurov, O.O. (2009), "Status and trends of engineering", *Aktual'ni problemy ekonomiky*, vol.3, pp. 57-63.
10. Shandova, N.V. (2007), "Development of mechanism for managing sustainable development of engineering enterprises", *Aktual'ni problemy ekonomiky*, vol.2 (68), pp. 101-105.

Стаття надійшла до редакції 20.11.2015 р.

ТОВ "ДКС Центр"